

ΤΙΜΗΤΙΚΟΝ ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΩΝ ΜΟΛΟΣΣΩΝ ΕΚ ΔΩΔΩΝΗΣ

Ἡ Δωδώνη μᾶς ἐχάρισε τὰ τελευταῖα ἔτη νέα ἐπιγραφικὰ κείμενα διαφωτίζοντα τὴν σκοτεινὴν ἱστορίαν τῆς ἀρχαίας Ἡπείρου. Παρέχων κατωτέρω μερικὰ ἐξ αὐτῶν αἰσθάνομαι ἰδιαιτέραν χαρὰν προκειμένου μὲ τὴν μικρὰν αὐτὴν ἀλλὰ προσφιλεῖ εἰς τὰς ἀγαπητάς του ἱστορικὰς μελέτας συμβολὴν νὰ τιμῆσω τὸν φίλον καθηγητὴν καὶ ἀκαδημαῖκόν κ. Σωκράτη Κουγέαν ὄχι μόνον διὰ τὴν ἐξοχὸν ἐπιστημονικὴν του δρᾶσιν εἰς τὴν διαλεύκανσιν τῆς ἀρχαίας, μεσαιωνικῆς καὶ νεωτέρας ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ἀνώτερον ἦθος τοῦ ἀνθρώπου, τὴν βῆθειαν κρίσιν καὶ τὴν θαρραλέαν στάσιν του εἰς σημαντικώτατα σύγχρονα πνευματικὰ ζητήματα τῆς χώρας μας.

Πλάξ ἀβεστολίθου ἄνω καὶ δεξιὰ ἀποκεκρουμένη εὐρέθη πρὸς δ. τῆς βασιλικῆς καὶ πρὸς β. τοῦ ναΐσκου μὲ τοὺς ὀρθοστάτας (Ἡπειρ. Χρον. 10 [1935] πλν. 1 καὶ 11β καὶ σελ. 215 κέ.), εἰς βῆθος 1,20 μ. ἀπὸ τῆς σημερινῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους. Σωζ. ὕψος 0,555, πλάτ. 0,314 καὶ πᾶχ. 0,115. Κάτω ἔχει ἀπεργὸν ὕψ. 0,09-0,095, ἀδρῶς ἐπικρουσθέν, ἔνα ἐνοσηνωθῆ εἰς ἀνάλογον ἐγκοπὴν ἰδίας βάσεως. Πρὸς τούτοις ἡ πλάξ ἔχει καὶ ἄλλας πολλὰς βλάβας: ἡ δεξιὰ ἀποκεκρουμένη πλευρὰ τῆς ἔχει ἀπολεπισθῆ εἰς ἰκανὴν ἔκτασιν, ἡ δὲ ἐπιφάνεια ἔχει ἀποτριβῆ εἰς πολλὰ σημεῖα, ὡς εἰς τοὺς στίχους 16, 17, 18 19, 20, 21, 22, 23, 24, ὥστε νὰ ἀποδαίνῃ δύσκολος ἡ ἀνάγνωσις. Πολλάκις ἔχει ἀποτριβῆ ἡ ἐπιφάνεια περὶ τῶν γραμμάτων, ὥστε ταῦτα νὰ ἐξέχουν, εἰς πολλὰ δὲ γράμματα νὰ εἶναι φανερά ἢ γραμμὴ τῆς χαράξεως αὐτῶν. Εἶναι ὅμως δυνατόν νὰ ὑπολογίσωμεν τὸν ὅλον ἀριθμὸν αὐτῶν ἐκάστου στίχου, ὡς καὶ τὸ ὅλον πλάτος τῆς πλακῆς, ὀρμώμενοι ἐκ τῶν ἀσφαλῶς συμπληρουμένων στίχων ὡς τῶν 2, 15, 19, 20, 22, 24 καὶ μάλιστα τῶν 15 καὶ 19, ὅπου τὰ ἐλλείποντα γράμματα εἶναι τῆς λέξεως *Μολοσσῶν*, τῆς ὁποίας τὰ τελευταῖα ἀποτελοῦν τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐπομένου στίχου. Οὕτω συμπληροῦντες βλέπομεν ὅτι ὁ μὲν στίχος 15 περιλαμβάνει εἴκοσι ἕνα γράμματα, ὁ δὲ 19 μόνον δέκα ἐννέα. Οὕτω εἶναι δυνατόν ἀναλόγως τοῦ χώρου νὰ συμπληρωθοῦν τὰ ἐλλείποντα γράμματα τῶν περισσότερων στίχων πλὴν τῶν στίχων 16, 17, 18 καὶ ἐν μέρει τῶν 21 καὶ 23, οἱ ὅποιοι εἶναι πολὺ κατεστραμμένοι. Εἰς τὸν στίχ. 10 ἀπὸ τῆς

*Ψήφισμα τοῦ κοινοῦ τῶν Μολοσσῶν δίδοντας
πολιτείαν καὶ ἄλλας προνομίας εἰς εὐεργέτας τινάς.*

ἀρχῆς μέχρι τοῦ μέσου ὑπάρχουν 11 γράμματα, πρέπει δὲ εἰς τὸ ἕτερον ἤμισυ αὐτοῦ νὰ χαραχθοῦν ἐπίσης 11 γράμματα τοῦλάχιστον. Δεδομένου ὅμως ὅτι εἰς τὸν στίχον τοῦτον ἔχουν χαραχθῆ πολὺ πυκνά, ὅπως τῆς λέξεως ΑΙΡΟΠΟΥ, τῆς ὁποίας μάλιστα τὰ δύο τελικὰ γράμματα ΟΥ εἶναι πυκνότερα τῶν ἄλλων, διότι τὸ Ο ἔχαράχθη ὑπὸ τὴν λοξὴν ἀριστερὰν κεραίαν τοῦ Ο, ἠδύνατο δὲ στίχος οὗτος νὰ περιέχῃ περισσότερα, ὅπως καὶ ἐγένετο, χαραχθέντων 23, ἂν ἡ συμπλήρωσις εἶναι ὀρθή, ὅπερ πιθανώτατον, σωζομένων τῶν γραμμάτων ΓΕ τῆς ἀρχῆς δηλ. τοῦ φυλετικοῦ ΓΕΝΟΑΙΟΥ, καὶ τοῦ στίχου περιλαμβάνοντος καὶ τὸ ἀρχικὸν γράμμα τοῦ ἐπομένου ὀνόματος (Ἀνεροίτα).

Ὡς πρὸς τὸ πλάτος τῆς πλακῆς, τοῦτο δύναται νὰ ἐξαχθῆ μάλιστα ἐκ τῶν στίχ. 2, 15, καὶ 19, καὶ δὴ ἐκ τοῦ 15 καὶ 19. Τοῦ στίχ. 15 ἐλλείπουν τὰ γράμματα *ων Μο*, δηλ. τ[ῶν Μο]λοσσῶν. Τὰ τέσσαρα ταῦτα γράμματα καταλαμβάνουν χῶρον 0,06, εἰς τὸν ὅποιον ἂν προστεθῆ ὁ ὑπόλοιπος σωζόμενος χῶρος τῆς πλακῆς 0,245 προκύπτει τὸ ὅλικόν πλάτος τῆς 0,305. Τὸ αὐτὸ περίπου προκύπτει καὶ ἐκ τοῦ 19ου στίχ. ὅπου τῆς αὐτῆς λέξεως *Μολοσσῶν* ἐλλείπουν τὰ πρῶτα πέτε γράμματα καταλαμβάνοντα χῶρον 0,075 περίπου. Ἐὰν προσθέσωμεν τὸν σωζόμενον χῶρον 0,235 ἔχομεν 0,310, ὅπερ πρέπει νὰ εἶναι περίπου τὸ ὅλικόν πλάτος, ὅπου χωροῦν τὸ πολὺ 22 ἕως 23 γράμματα. Συμφώνως πρὸς τὸν ὑπολογισμὸν αὐτὸν συνεπληρώσαμεν, ὅπου ἦτο δυνατόν, τοὺς ἐλλειπεῖς στίχους.

Παρέχομεν ἐξῆς τὴν μεταγραφὴν μετὰ τινων συμπληρώσεων :

ΟΡΙΝΟΙΜΟΙΥ ἐπὶ προστά	. . . . . [ἐπὶ προστά-
τα] ΔΡΟΑΤΟΥΚΕΛΑΙ ΘΟΥΓΡΑΜ	τα] Δροάτου Κελαί[θου, γραμ-
ΜΑΤΕΟΣΔΕΠΑΥΣ ΑΝΙΑΤΡΙΠ	ματέος δὲ Πaus[ανία Τριπ-
ΟΛΙΤΑΣΥΝΑΡΧΟΝ ΤΩΝΘΕΑΡΙ	ολίτα, συναρχόν[των Θεαρί-
5 ΔΑΚΕΛΑΙΘΟΥΑΛΚ ΩΝΟΣΟΝΦ	δα Κελαίθου, Ἄλκ[ωνος Ὀνφ-
ΑΛΟΣΜΕΝΕΦΥΛΟΥ ΟΠΟΥΟΥ	αλος, Μενεφύλου [Ὀπούου,
ΑΝΤΙΡΚΑΕΘΝΕΣΤΟΥ ΔΕΡΚΑΤ	Ἄντι[ρ]κα Ἐνεστοῦ, [Δέρκα Τ-
ΡΙΦΥΛΑΓΕΝΝΑΔΑΘ ΙΑΙΟ	ριφύλα, Γεννάδα Θ[ιαίο-
ΥΕΚΤΟΡΟΣΟΝΦΑΛΟΣΔ ΑΜΟΙΤΑ	υ, Ἐκτορος Ὀνφαλος, Δ[αμοίτα
10 ΑΜΥΜΝΟΥΑΙΡΟΠΟΥΕ ΝΟΑΙΟΥΑ	Ἄμύμνου, Αἰρόπου Γε[νοαίου, Ἀ-
ΝΕΡΟΙΤΑΑΡΚΤΑΝΟΣΝ ΙΚΩΝΟ	νεροίτα Ἀρκτᾶνος, Ν[ίκωνο-
ΣΦΥΛΑΤΟΣΑΝΕΡΕΙΑΤ ΡΙΦΥΛ	ς Φύλατος, Ἀνερεία Τ[ριφύλ-
ΑΦΡΥΝΟΥΟΡΕΣΤΟΥΑΡΧ ΙΔΑΜΟ	α, Φρύνου Ὀρεστοῦ, Ἀρχ[ιδάμο-
ΥΠΑΡΩΡΟΥΟΜΟΣΤΑΚ ΙΟΥΟΡΕΣ	υ Παρωροῦ, Ὀμοστακ[ίου Ὀρεσ-
15 ΤΟΥΕΔΩΚΕΤΟΚΟΙΝΟΝΤ ΩΝΜΟ	τοῦ ἔδωκε τὸ κοινὸν τ[ῶν Μο-
ΛΟΣΣΣΩΝΠΟΛΙΤΕΙΑΝ . . . [Δ	λοσσῶν πολιτείαν . . . [Δι-

ΟΚΛΕΙΝΟΝΔΑΕΩΛ Ρ	οκλείνον δα . . . . .
ΙΓΕΝΕΟΣΕΠ . . . ΔΗΕ . . . ΕΥΕ	ιγένεος ἐπ . . . δηε . . . [εὐε-
ΡΓΕΤΑΣΕΙΜΕΝΤΩΝ ΜΟΛΟΣ	ργέτας εἶμεν τῶν [Μολοσ-
20 ΣΩΝΚΑΙΑΥ ΤΟΥΣ ΚΑΙΓ ΕΝΕΑΝ	σῶν καὶ αὐ[τούς] καὶ γ[εναῖν
ΠΑΝΤΙ . Ο . . . . . ΑΤΕΛΕΙΑ	παντι . ο . . . . [ἀτέλεια-
ΝΚΑΙΕΝΤΕΛΕΙΑΝ ΚΑΙΓΑΣΕΓ	ν καὶ ἐντέλειαν [καὶ γὰς ἐγ-
ΚΤΑΣΙΝΚΑΙΟΣΑ ΤΙΜΙΑΠΑΝΤΑ	κτασιν καὶ ὅσα [τίμια πάντα
ΤΟΙΣΑΛΛΟΙΣ ΕΥΕΡΓΕΤΑΙΣΠ	τοῖς ἄλλοις [εὐεργέταις π-
ΟΛΙΤΕΥΟΜΕΝ	ολιτεύομεν

Φανερόν εἶναι ὅτι ἔχομεν πρὸ ἡμῶν ψήφισμα τοῦ κοινῆς τῶν Μολοσσῶν (στίχ. 15), τὸ ὁποῖον παρέχει πολιτεῖαν καὶ ἄλλας τιμὰς εἰς τινὰς, οἱ ὁποῖοι τιμῶνται καὶ ὡς εὐεργέται τῶν Μολοσσῶν (στίχ. 19). Δὲν σώζονται δυστυχῶς τὰ ὀνόματα τῶν εὐεργετῶν τούτων οὐδὲ αἱ πόλεις καὶ αἱ χῶραι, ἐκ τῶν ὁποίων κατήγοντο. Ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω, ἡ φθορὰ τοῦ λίθου εἶναι τόσο μεγάλη εἰς τινὰ μέρη, ὥστε δυσκολωτάτη ἀποβαίνει πᾶσα ἀπόπειρα συμπληρώσεως καὶ μάλιστα ἀπὸ τοῦ στίχ. 16 καὶ ἐξῆς, πλὴν τοῦ στίχ. 19, τοῦ ὁποῖου ἡ συμπλήρωσις εἶναι ἀσφαλῆς.

* Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ λίθου εἶναι ἀποκεκρουμένη. Αὕτη θὰ περιεῖχε πιθανῶς τὸ σύνθημα: **Ἀγαθὴ τύχη. Βασιλεύοντος . . .* κτλ. ἐπὶ προστάτα κτλ., ὡς συνεπλήρωσα τὸ τέλος τοῦ πρώτου σωζομένου στίχου. Οἱ λοιποὶ στίχοι περιέχουν ὀνόματα μετὰ τοῦ ἐθνικοῦ αὐτῶν, τὰ ὁποῖα συνεπλήρωσα λαμβάνων ὑπ' ὄψιν, ὡς εἶπα, τὸν ἀριθμὸν τῶν ἔλλειπόντων γραμμάτων.

Τοῦ δευτέρου στίχου ἡ συμπλήρωσις τοῦ ὀνόματος τοῦ προστάτου δὲν εἶναι βεβαία.

Εἰς τὸν στίχ. 7 τὸ πέμπτον γράμμα σώζει τὴν κάθετον κεραίαν, ἀλλὰ δὲν εἶμαι βέβαιος ἂν εἶναι Ρ, διότι τοῦ γράμματος τούτου ἡ καμπύλη ἀρχίζει συνήθως κάτω διὰ λοξῆς πρὸς τὰ ἄνω γραμμῆς καὶ οὐχὶ δι' εὐθείας κλινοῦσης μᾶλλον πρὸς τὰ κάτω, ὡς ἐδῶ. Τότε τὸ γράμμα τοῦτο δύναται νὰ εἶναι Κ, ὁπότε θὰ ἔχωμεν ὄνομα ΑΝΤΙΚΚΑ.

Εἰς τὸν στίχ. 21 μετὰ τὰ πρῶτα πέντε γράμματα ΠΑΝΤΙ ὑπάρχει κατεστραμμένον τμήμα ἀναλογεῖν εἰς ἓν γράμμα καὶ μετ' αὐτὸ Ο, τὰ δὲ περαιτέρω οὐδὲν ἀποδίδουν.

Εἰς τὸν στίχ. 23 μετὰ τὰ γράμματα ΚΤΑΣΙΝ ΚΑΙ φαίνεται μέγα Ν, ἀλλ' ὑπεράνω αὐτοῦ διακρίνεται σχεδὸν ὀριζοντία γραμμῆ, ἀνήκουσα πιθανῶς εἰς Σ καὶ περαιτέρω Α ὥστε νὰ συμπληρῶνται ΟΣΑ· ἂν εἰς ταῦτα προσθέσωμεν ΤΙΜΙΑΠΑΝΤΑ συμπληροῦται ἐλόκληρος ὁ στίχος μετὰ τὴν συνήθη εἰς τοιαῦτα ψηφίσματα φράσιν (μετ' εἰκοσι δύο γράμματα).

Παρά τὴν δυσκόλιαν ταύτην τῆς ἀναγνώσεως, ἡ ἱστορικὴ σημασία τοῦ ψήφισματος εἶναι μεγάλη, διότι, ὡς καὶ τὸ πρὸ ὀλίγου δημοσιευθὲν ψήφισμα τοῦ Νεοπτολέμου ἐν τῇ Ἐφημ. 1956 σ. 1 κέ., τὰ μάλιστα συμβάλλει εἰς τὴν γνῶσιν τῆς πολιτειακῆς ἱστορίας τῆς Ἠπείρου καὶ τῆς ἐθνογραφικῆς αὐτῆς συστάσεως, ἀναφέρει ἐπίσης φύλα καὶ ὀνόματα ἠπειρωτικὰ ἄγνωστα πρότερον. Καὶ κατὰ τοῦτο ἰσομοιάζει πρὸς ἐκεῖνο, ἀλλὰ καὶ διαφέρει κατὰ τὸ ὅτι ἀναφέρει τὸ κοινὸν τῶν Μολοσσῶν καὶ παρ' αὐτῶ συμβούλιον οὐχὶ δαμιουργῶν, ὡς τὸ τοῦ Νεοπτολέμου, ἀλλὰ συναρχόντων. Ποίας φύσεως ἦτο τὸ κοινὸν τοῦτο τῶν Μολοσσῶν εἶναι φανερόν, ἀφοῦ ἐν τῇ πολιτειακῇ αὐτοῦ διαρθρώσει ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ προστάτου, τοῦ γραμματέως καὶ τῶν συναρχόντων (εἶναι πιθανὸν ὅτι θὰ ἀνεφέρετο ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ψήφισματος καὶ ὁ βασιλεὺς). Δὲν εἶναι ὅμως σαφές, ἐὰν ἡ ὀνομασία αὕτη τῶν μελῶν τοῦ συμβουλίου (συνάρχοντες) εἶναι ἀπλοῦς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἢ κατήχησεν ὄνομα δηλωτικὸν τῆς ἀρχῆς, τὴν ὁποίαν ἤσκουν ἐν τῇ πολιτείᾳ τῶν Μολοσσῶν, ἐπειδὴ ἐδῶ κυρίως ἀρχῶν εἶναι ὁ προστάτης, τὸ δὲ παρ' αὐτῶ συμβούλιον ἀποτελεῖτο ἐξ ἀρχόντων, οἱ ὅποιοι ἄλλοτε ἐκαλοῦντο δαμιουργοί, ὡς ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τοῦ Νεοπτολέμου (ΑΕ 1956 σ. 1 κέ.), ἐδῶ δὲ συνάρχοντες, δηλ. ἐκ τῆς ἐννοίας καθ' ἣν ἦσαν συνάδελφοι καὶ ἤρχον ἑμοῦ μετὰ τοῦ προστάτου προήλθεν ἡ ὀνομασία συνάρχοντες ὡς δηλωτικὴ τῆς ἀπλῆς ἰδιότητος αὐτῶν ὡς ἀρχόντων, μελῶν ἐνὸς συμβουλίου. Οἱ συνάρχοντες εἶναι γνωστοί εἰς πολλὰ μέρη, ἀλλὰ συνήθως δὲν καταλέγονται ὀνομαστικῶς ὅπως ἐδῶ, ὅπου ἀποτελοῦν συναρχίαν ἐκ δέκα πέντε μελῶν. Οἱ ἀρχοντες οὗτοι λαμβάνονται ἐκ διαφόρων φύλων, τὰ ὅποια ὡς μικρότεροι φυλετικαὶ μονάδες ἀποτελοῦν τὰ γνωστά μεγάλα ἠπειρωτικὰ φύλα, τῶν Μολοσσῶν, τῶν Χαόνων, τῶν Θεσπρωτῶν. Ἐκ τῶν δέκα ἐπτὰ ἀναφερομένων ἐν ἐλφ ἀρχόντων (προστάτου, γραμματέως καὶ συναρχόντων) ὁ προστάτης καὶ ὁ πρῶτος συνάρχων εἶναι Κέλαιθοι ἀποτελοῦντες τμήμα τῶν Θεσπρωτῶν κατὰ Στέφ. Βυζ.¹ Ὁ γραμματεὺς εἶναι Τριπολίτας, κατὰ Στέφ. Βυζ. ἐπίσης Θεσπρωτικὸς λαός, ὀνομαζόμενος πιθανώτατα καὶ Τριπόλιοι ἢ Τριπολίσιοι κατὰ τὸν αὐτόν. Εἰς προσέτι τῶν συναρχόντων εἶναι Ἄμυμνος, ἄλλος πιθανῶς τύπος τοῦ Ἀμύνται, Ἀμύμονες καὶ Ἀμυμναῖοι, οἵτινες εἶναι ἐπίσης κατὰ Στέφ. Βυζ. Θεσπρωτοί. Ἐννέα ἐκ τῶν συναρχόντων εἶναι Μολοσσοί, εἰς τοὺς ὁποίους ἀνήκουν δύο Ὀμφαλες², εἰς Ἀρκιάν³, τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ καταλέξωμεν εἰς τοὺς Μολοσσούς, διότι ἐν τῷ ἀνωτέρῳ μνημονευθέντι ψήφισματι τοῦ Νεοπτολέμου εἰς Ἀρκιάν χαρα-

¹ Ἐὐαγγελίδης, Ἐφημ. 1956 σ. 10.

² Ἐὐαγγελίδης, Ἐνθ' ἀν. σ. 9 καὶ SGDI, 1347.

κτηρίζεται ὡς *Εὐρυμεναῖος*, δηλ. καταγόμενος ἐκ τῆς πόλεως Εὐρυμενῶν, εὐρισκομένης εἰς τὰ σύνορα Μολοσσίδος καὶ Δ. Θεσσαλίας, δύο *Τριφύλαι*¹, δύο *Ἐορσετοί*², εἰς *Γενοαῖος*³ κατὰ Στέφ. Βυζ. καὶ εἰς *Παρωρός*³.

Ὁ ἐν τῷ στίχ. 7 ἀναφερόμενος *Ἐορσετός*, νέον ὄνομα ἡπειρωτικοῦ φύλου, μᾶς ἔγινε τὸ πρῶτον γνωστός ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς τοῦ Νεοπτολέμου (Ἄρχ. Ἐφημ. 1956 σ. 1 κέ.), ὁ δὲ *Θιαῖος* εἶναι πιθανώτατα ἄλλος τύπος τοῦ γνωστοῦ ἐθνικοῦ *Τιαῖος* (SGDI, 1351) δηλῶν τὸν κάτοικον τῆς ἀγνώστου πόλεως *Τίας* τῶν Θεσπρωτῶν.

Τοῦ στίχ. 11 ἡ γενικὴ *Φύλατος* θὰ ἀνήκῃ πάντως εἰς ἐθνικὸν ὄνομα ἀγνώστου φύλου, διότι εἰς τὴν θέσιν ταύτην ἀναμένεται τὸ ὄνομα φύλου. Ἡ ὀνομαστικὴ τῆς λέξεως ταύτης πρέπει νὰ εἶναι *Φύλας*, γνωστός ὡς βασιλεὺς τῆς ἐμμηρικῆς *Ἐφύρας*, ἀλλὰ ἡ γενικὴ αὐτοῦ εἶναι *Φύλαντος* (βλ. Ἀπολλοδ. II, 7, 6), ὥστε δύσκολος ἀποβαίνει ἡ ἐρμηνεία τοῦ *Φύλατος*.

Ἔχομεν λοιπὸν τὸ κοινὸν τῶν Μολοσσῶν, συγκείμενον ἐκ πολλῶν μικρῶν φύλων ἀνηκόντων καὶ εἰς τὰ τρία γνωστὰ μεγάλα φύλα, ἐκ τῶν ὁποίων λαμβάνονται καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν. Τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν κυρίαν ἀρχὴν, ἣτις εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἀπονέμῃ τιμὰς καὶ ἐν γένει νὰ λαμβάνῃ ἀποφάσεις. Τὸ σχῆμα τοῦτο τῆς πολιτείας τῶν Μολοσσῶν, μὲ τὸν προστάτην, τὸν γραμματέα καὶ τοὺς συνάρχοντας, εἶναι ἀσφαλῶς νεώτερον τῆς πολιτείας μὲ τοὺς δαμιουργούς. Ἴσως μάλιστα οἱ παρὰ τὸν προστάτην καὶ τὸν γραμματέα ἄρχοντες, μὴ ἔχοντες ἴδιον ὄνομα, θὰ ᾔσαν τῶρα ἰσοῦτοι πρὸς τὸν προστάτην καὶ τὸν γραμματέα. Ἀλλὰ καὶ τούτων τῶν τελευταίων ἡ θεσπρωτικὴ ἐθνικότης ἴσως δηλοῖ ὅτι οἱ Μολοσσοὶ δὲν ᾔσαν πάντοτε οἱ ἐπικρατέστεροι ἐν τῇ πολιτείᾳ ταύτῃ· καὶ λέγω ἴσως, διότι ἀναφέρονται καὶ ἄλλοι προστάται τῶν Μολοσσῶν ἀνήκοντες εἰς τοὺς Θεσπρωτοὺς ὡς ὁ SGDI, 1346 *Ἐνόπερος Σαβύρων* κτλ. Διὰ τοῦτο ὑποθέτω ὅτι ἡ μορφή αὕτη τῆς πολιτείας τῶν Μολοσσῶν θὰ ἔλαβεν ὑπόστασιν περὶ τὰ τέλη τῆς βασιλείας τοῦ Ἀλεξάνδρου Α' καὶ πιθανῶς κατὰ τὴν ἀπουσίαν αὐτοῦ εἰς τὴν εἰς Ἰταλίαν ἐκστρατείαν, ὅπου καὶ ἀπέθανε, ὁπότε ἀσφαλῶς ἐξησθένησεν ἡ μολοσσικὴ ὑπεροχὴ ἣτις ἀκόμη περισσότερον ὑπεχώρησε μετὰ τὸν θάνατόν του. Τότε μάλιστα κατὰ πᾶσαν πιθανότητα συνεπήχθη ἡ συμμαχία τῶν ἡπειρωτῶν καὶ ἐπῆλθεν ἡ πλήρης ἰσοτιμία τῶν διαφόρων ἡπειρωτικῶν φύλων (ὡς ἀνέ-

¹ *Εὐαγγελίδης*, ἐνθ. ἀν. σ. 10.

² *Εὐαγγελίδης*, Ἠπειρ. Χρον. 10 (1935) 248.

³ SGDI, 1356.

πτυξεν ὁ P. Franke¹, ὅστις συμπεραίνει ὅτι «κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀλεξάνδρου Α' μέχρι τῆς δευτέρας εἰς τὸν θρόνον ἀνόδου τοῦ Πύρρου διαρκούσαν ἐσωτερικὴν διαίρεσιν καὶ ἀδυναμίαν τοῦ Μολοσσικοῦ βασιλείου (. . .) ἐγεννήθη ἡ συμμαχία τῶν Ἑπειρωτῶν καὶ ἔλαβεν ὡς τοιαύτη βαθμῆδόν σταθερωτέραν μορφήν, ἐνῶ ἡ κυρίως Ἰδρυσίς της (. . .) συμπίπτει μὲ τὰ ἔτη μεταξὺ 329/8 καὶ 326/5». «Ὡστε ἡ παροῦσα ἐπιγραφή ἐχαράχθη πρὸ τοῦ 330 π. Χ., ὅτε ἀπέθανεν ὁ Ἀλέξανδρος Α', πιθανῶς μάλιστα ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ψηφίσματος θὰ ὑπῆρχε τὸ ὄνομά του (βασιλεύοντος Ἀλεξάνδρου...).

Ἡ ὑπαρξίς κοινοῦ τῶν Μολοσσῶν περιλαμβάνοντος καὶ ἄλλα φύλα δὲν ἐμποδίζει νὰ ὑπάρχουν παραλλήλως καὶ κοινὰ τῶν ἄλλων φύλων², τὰ ὅποια ἠσχολοῦντο κυρίως μὲ τὰς ἐσωτερικὰς ὑποθέσεις των, ἐνῶ τὰ μεγάλα ζητήματα καὶ δὴ τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὰς ἐξωτερικὰς σχέσεις καὶ ἐνδιαφέροντα τὰ εὐρύτερα συμφέροντα τῶν δημοσπόνδων φύλων ἦσαν ἀντικείμενον κοινὸν εἰς ὅλα ὁμοῦ.

Δυστυχῶς δὲν διεσώθησαν, ὡς ἐσημειώθη ἀνωτέρω, τὰ ὀνόματα τῶν τιμωμένων εὐεργετῶν τῶν Μολοσσῶν οὐδὲ ἡ ἐθνικότης αὐτῶν, ἐξ ἧς θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀρυσθῶμεν καὶ ἄλλα πολύτιμα συμπεράσματα. Θὰ προσθέσωμεν ἐδῶ ὀλίγας παρατηρήσεις περὶ τῶν κυρίων ὀνομάτων καὶ τῶν φυλετικῶν.

Τὸ ὄνομα τοῦ προστάτου δὲν ἀναγινώσκειται ἀσφαλῶς. Τὸ πρῶτον σωζόμενον γράμμα εἶναι Δ, ἐλλειπόντων τῶν δύο πρὸ αὐτοῦ χαραγμένων ἐπὶ τοῦ ἀποκεκρουμένου ἐδῶ λίθου. Μετὰ τὸ Δ φαίνεται κάθετος κεραία καὶ μετ' αὐτὴν ὡσεὶ Ο, ἀλλὰ εἰς μέγεθος μεγαλύτερον τοῦ συνήθους· διὰ τοῦτο ἡ συμπλήρωσις ΔΡΟΑΤΟΥ δὲν μοῦ φαίνεται βεβαία, τὸ δὲ ὄνομα εἶναι ἀμάρτυρον. Ἡ συμπλήρωσις τῶν λοιπῶν κατωτέρω ἐγίνεν ἀναλόγως τοῦ χώρου καὶ τῶν ἄλλοθεν γνωστῶν ὀνομάτων. Τὸ ὄνομα τοῦ πρώτου συνάρχοντος (στίχ. 4/5) δύναται νὰ συμπληρωθῇ καὶ διὰ τοῦ ΛΕΟΝΙ|ΔΑ ἢ ΛΥΚΚΙ|ΔΑ³. Τὸ ἐθνικὸν τοῦ Μενεφύλου τοῦ στίχ. 6 δύναται νὰ εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ τὸ τοῦ στίχ. 8 δηλ. ΘΙΑΙΟΥ: SGDI, 1351.

Στίχ. 5: Ἄλκ[ωνος] πρὸ. Ἡροδ. VI, 126 προῤυχοντα Μολοσσὸν Ἀλκωνα.

Στίχ. 6: Μενεφύλου, πρὸ. Μενεφύλου SGDI, 1349.

Στίχ. 7: Ἀντίκα, εἶναι ὄνομα ἐντελῶς ἄγνωστον, πρὸ. ἕμως Ἀνδροκκας παρὰ τὸ Ἀνδροκάδης AE, 1956, 3 καὶ Ἀνδροκος SGDI, 1349.

¹ Πρὸ. P. Franke, Alt-Epirus und das Königtum der Molosser, Kallmünz - Opf. 1955, σ. 40 κέ. καὶ σ. 44.

² Ἑπειρωτ. Χρονικά 10 (1935) 261 - 262. Franke, ἐνθ' ἂν. σ. 45, σημ. 198.

³ Ἑπειρ. Χρον. 10 (1935) 260.

Εἰς τὸν στίχ. 7 συνεπλήρωσα τὸ ὄνομα τοῦ ἐπομένου συνάρχοντος ΔΕΡΚΑ κατὰ SGDI, 1349.

Στίχ. 9: Δ[αμοίτα, ὄνομα SGDI, 1349.

Στίχ. 10: Ἐερόπου, ὄνομα, πρβ. Ἐερόπος Πλουτ. Πύρρ. 8 καὶ Ἄρροπος: Πέτσα, ΑΕ, 1950·1951 σ. 44 κέ.

Στίχ. 10/11: Ἐεροίτα, ὄνομα, πρβ. Πέτσα ΑΕ, ἐνθ' ἄν. καὶ SGDI, 1349.

Στίχ. 12: Ἐερεία, ὄνομα, πρβ. Πέτσα ἐνθ' ἄν.: Ἐερέας.

Στίχ. 14: Ὀμοστακίου, Ὀμοστάκιος, ὄνομα ἀπαντῶν ἐν τεμαχίῳ στικτῆς ἐπιγραφῆς ἀδημοσιεύτῳ.

Στίχ. 24/25: πολιτεύομεν, πολιτεύω=ἐκτελῶ συμφώνως πρὸς τὴν συνήθειαν, συνηθίζω νὰ πράττω.

Προσθεθέντων διὰ τῆς παρούσης καὶ τῆς τοῦ Νεοπτολέμου ἐπιγραφῆς νέων φυλετικῶν ὀνομάτων παραθέτω κατωτέρω ἐν συνεχείᾳ κατάλογον τῶν μέχρι σήμερον γνωστῶν γενομένων ἐθνικῶν ἡπειρωτικῶν φύλων ὀνομάτων, ἐν οἷς συμπεριλαμβάνονται καὶ τὰ ἐκ πόλεων ἢ τόπων παραγόμενα ἐθνικά, σημειουμένης καὶ τῆς πρώτης μνείας τῶν ὀλιγώτερον γνωστῶν.

Ἐεβαντες	Στέφ. Βυζ.	Βατελῶιος	SGDI, 1359.
Ἐεγραῖτοι	Στέφ. Βυζ.		
Ἐεθαμᾶνες,	Στράβ. VII, 324, 327. SGDI, 1341.	Γενοαῖτοι, Γενοαῖτοι	Στέφ. Βυζ. Γεν- Γαῖτοι, Ἄρχ. Ἐφ. 1956, 3.
Ἐεγεσταῖτοι	ἄλλο ὄνομα τῶν Θεσπρω- τῶν, Στέφ. Βυζ.	Γράες	Στέφ. Βυζ.
Ἐεθικες	Στράβ. VII, 324, 327.	Ἐεζαροὶ	Στέφ. Βυζ.
Ἐεϊνιᾶνες	Ὀμ Ἰλ. Β 750.	Ἐεαστοὶ	SGDI, 1350. Δυόσταῖ Στράβ. VII, 326.
Ἐεζῶνιος	Ugolini, Albania antica III σ 117.	Ἐερόσπες,	Plin. IV, 2.
Ἐεκραλεστοὶ	Ἐεπσιρ. Χρον. 10 (1935) 261.	Ἐεθωναῖτοι	Ἐεκατ. Fr. 78.
Ἐερυμναῖτοι	Ἐερυμνοὶ, Ἐεμύμονες, Ἐεμύν- ται Στέφ. Βυζ.	Ἐεωνεττινοὶ	Στέφ. Βυζ.
Ἐεμφίλοχοι	Στράβ. VII, 324, 327.	Ἐελεαῖτοι	SGDI, 1351.
Ἐεπειρωταὶ		Ἐελινοὶ	Στέφ. Βυζ.
Ἐερβαῖος	Ugolini ἐνθ' ἄν. 147.	Ἐελλοπες	
Ἐεργεῖος	Ἐεπσιρ. Χρον. ἐνθ' ἄν. 248.	Ἐεονεστός	Ἄρχ. Ἐφ. 1956, 3.
Ἐεργυρῖνοι	FHG I, 201.	Ἐερυμναῖτοι	Ἄρχ. Ἐφ. 1956, 3.
Ἐερχιᾶνες	Στέφ. Βυζ.	Ἐερώπιος	SGDI, 1339.
Ἐετέραργοι	Ἐεπσιρ. Χρον. ἐνθ' ἄν. 261.	Ἐερίος	Ugolini ἐνθ' ἄν. 117.
Ἐετινᾶνες	Θουκ. II, 80. SGDI, 1336.	Ἐεσπρωτοὶ	Ὀμ. Ὀδ. τ 427.
Ἐεταριᾶται	Στέφ. Βυζ.	Ἐεταῖος - Ἐεταῖος	SGDI, 1351.
Ἐεφείδαντες	Στέφ. Βυζ.		

- Καθρατοὶ Ugolini ἐνθ' ἄν. 119.
 Κἄρες Στέφ. Βυζ.
 Καρτατός SGDI, 1346.
 Καρτωνός Ugolini ἐνθ' ἄν. 115.
 Καριωπός SGDI, 1339. Καρωπός
 SGDI, 1350.
 Κασωπατοὶ Στράβ. VII, 324, 327.
 Κασωποὶ Στέφ. Βυζ.
 Κελαίθεες Στέφ. Βυζ. Κέλαιθοὶ SGDI,
 1354, 1355, 1359. Κέλαιθοὶ SGDI,
 1355.
 Κεραίνες Στέφ. Βυζ.
 Κεοτρηνοὶ Στέφ. Βυζ.
 Κλαθιατός SGDI, 1339.
 Κοι|λωποὶ SGDI, 1354.
 Κολπατοὶ SGDI, 1350.
 Κορωνειατάς 'Επιγραφή Δωδώνης
 ἀνέκδοτος.
 Κοτυλαία Ugolini ἐνθ' ἄν. 117.
 Κουστός 'Ηπ. Χρ. ἐνθ' ἄν. 261, 1.
 Λάρρυος 'Επιγρ. Δωδ. ἀνέκδοτος.
 Λαρισσατός SGDI, 1351.
 Μαρθόνες Στέφ. Βυζ.
 Μουσάνος Ugolini ἐνθ' ἄν. 115.
 Μολοσσοὶ Θουκ. II, 80.
 Μύλακες Λυκοφρ. Alex. 1021.
 Νεοτατοὶ Ριαν. 4, 1213.
 'Οθρᾶται 'Ηροδ. VI, 127.
 'Ομφαλες SGDI, 1317. 'Ομφαλιῆες
 Στέφ. Βυζ.
 'Ονόπεργος SGDI, 1351.
 'Οποδος SGDI, 1349.
 'Οπλαίνος SGDI, 1359.
 'Ορᾶσται 'Ἐκατ. FGH 107, 'Ορσ
 οτός ἐνταῦθα, στ. 13.
- 'Οριάτας SGDI, 1366. 'Ορρατίας
 'Ηπ. Χρ. 248.
 'Οφυλλίς (:) Ugolini ἐνθ' ἄν. 115.
 Παρνατοὶ Θουκ. II, 80.
 Παρθατοὶ SGDI, 1371. Παρθηνοὶ Δι.
 Κάσ. XLI 49.
 Παρωρατοὶ Στράβ. VII 324. Παρω-
 ρός SGDI, 1350.
 Παργάμοι 'Ηπ. Χρ. ἐνθ' ἄν. 261.
 Περραιβοὶ Στράβ. IX, 5, 19.
 Πίταλος (γεν.), Πίταλες SGDI, 1352.
 Πράσσατοι Ugolini ἐνθ' ἄν. 206.
 Πρόχθειοὶ Ugolini ἐνθ' ἄν. 117.
 Σελλοὶ 'Αριστ. Μετεωρ. 1, 14, 21 - 22.
 Συλίονες Στέφ. Βυζ.
 Ταλαιᾶνες SGDI, 1349.
 Τάλαρες Στράβ. IX, 5, 2 σ. 434.
 Ταρούλοιοι Στέφ. Βυζ.
 Τιατός, Θιατός SGDI, 1351.
 Τορυδατός SGDI, 1339.
 Τριπολίται 'Αρχ. 'Εφ. 1956, β. Τρι-
 πολίτικοι, Τριπόλιτικοὶ Στέφ. Βυζ.
 Τριφύλαξ 'Αρχ. 'Εφ. 1956, β. Τριφυ-
 λατοὶ ἀνέκδοτος ἐπιγρ. Δωδώνης.
 Τυμφατοὶ Στέφ. Βυζ.
 'Υγχεστός SGDI, 1349.
 'Υπαιλόχοιοι Στέφ. Βυζ.
 Φοινατός SGDI, 1351, 1356.
 Φύλατος (γεν. ;) ἐνταῦθα, στ. 12
 Χάονες Θουκ. II, 80. Χαῦνοι Στέφ.
 Βυζ.
 Χάρκθρος 'Ηπ. Χρον. ἐνθ' ἄν. 263.
 Χέραθρος SGDI, 1352.

'Αθήναι

ΔΗΜ. ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΗΣ